

AUTOBIO GRAFIE

JEŽÍŠE KRISTA

OLEG ZOBERN

≡ KNIHA ZLIN

Autobiografie Ježíše Krista

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

≡ KNIHA ZLIN

Oleg Zobern
Autobiografie Ježíše Krista – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Oleg Zobern

Autobiografie Ježíše Krista

AUTOBIO GRAFIE JEŽÍŠE **KRISTA** OLEG ZOBERN

Přeložil Vojtěch Frank

≡ KNIHA ZLIN

PŘEDMLUVA

Tato kniha byla napsána před dvěma tisíci lety jistým Ježíšem Nazaretským. Do redakce nám přišly červené desky z kartonu, ve kterých se nacházel rukopis v řečtině s přípisky v latině, hebrejštině a aramejštině. Rukopis se dochoval na téměř nepoškozených svitcích papýru.

Spolu s tímto starobyklým zpovědním textem v deskách ležely také doklady občana Ruské federace (včetně písemného potvrzení o udělení medaile „Za osvobození Palmýry“), novinové výstřižky, dvě fotografie a notářsky ověřený úmrtní list, vydaný matričním oddělením úřadu městské části Kuzminky, Moskva.

Občan, který rukopis našel, podle těchto materiálů sloužil v ruské armádě a pobýval v Sýrii v rámci nedávného válečného tažení. V Damašku, uvnitř stěny domu zničené dopadem bomby, objevil měděný džbán se svitky papýru. Po návratu z mise pracoval u moskevské záchranné služby a zemřel během hasičské akce, jak je uvedeno v nekrologu otištěném v časopise *Záchranář*.

Chceme zde vyjádřit svůj vděk zaměstnancům Ústavu biblistiky Ruské akademie věd, kteří přeložili text do ruštiny. Rukopis byl poté uložen ve zvláštních fondech. Laboratorní výzkumy potvrdily, že doba vzniku dokumentu souhlasí s datem uvedeným v rukopisu.

Jméno nálezce zde nemůžeme uvést, poněvadž seznamy účastníků oné válečné mise jsou tajné. Co se týče fotografií, na jedné je mu sedm let a v ruce drží dětský samopal, na druhé je pak zachycen s měděným džbánem v ruce na pozadí bílých polorozbořených domů zalitých sluncem.

KAPITOLA PRVNÍ

CHRÁM

Narodil jsem se na hřbitově poblíž Betléma. Matka s otcem sem přišli z Nazaretu kvůli sčítání lidu, které vyhlásil syrský vládce Quirinius. V zájezdním hostinci už nebylo místo, a tak jsem poprvé spatřil světlo světa v jeskyni vedle hrobky, v níž spočívala Ráchel, druhá žena patriarchy Jákoba. Matka byla zdravá a silná žena, a hned druhý den jsme se tak mohli vydat do Betléma, aby nás tam zapsali jako obyvatele římské provincie. Na bělostném nilském papyru stálo mé jméno: Ježíš, syn Josefov.

Ríká se, že v těchto dnech se v prostoru mezi planetami Šabtaj a Maadim v souhvězdí Hadonoše objevila nová bludná hvězda. Zářila neobyčejně silně a bledla přímo úměrně tomu, kolik mateřského mléka jsem vypil. Psal se dvaatřicátý rok Augustovy vlády.

Rodiče se vrátili do Nazaretu a třináct let jsem vedl dost obyčejný život. Pásl jsem kozy a starý Nikandros mě učil čtení, psaní a filozofii.

Jeruzalém jsem poprvé uviděl o Pesachu. Přišel jsem tam s rodiči. Můj otec Josef se živil jako tesař, i když byl už dost starý. S matkou jsme do Jeruzaléma šli pěšky a on jel na mladém oslu, který se často zastavoval a z plna hrdla hýkal, jako by se snažil sdělit světu něco důležitého. Otec se vztekal, kopal ho do slabin a poutníci nás obcházeli z obou stran. Josefovi nebylo do smíchu: předešlého dne navečer se vrátil z Cipori, kde spolu s dalšími řemeslníky tesali kříže na popravy povstalců,

a centurion, který to tam měl na starosti, mu zaplatil méně, než přislíbil.

Z Jeruzaléma mi toho tehdy moc neutkvělo, ale Chrám mě uchvátil. Je postavený z bílého kamene a střecha je pokrytá čistým zlatem, a tak z dálky celý vypadá jako zasněžená hora se zlatým vrcholem. Poutníci zastavují na kopci své koně, osly, velbloudy, vozy i otroky s nosítky a jako očarovani hledí na Chrám, obehnaný vysokými zdmi. I když je ohromný, člověku připadá lehký, téměř nehmotný, jako by se vznášel nad městem na pozadí vzdálených holých vrcholů hor.

V Chrámu se už celá léta nepřetržitě pracuje: kněží přikládají do ohně, nosí džbány s máslem a hrnky s hrubou moukou a voňavým kořením. Na obrovském měděném obětním stole se peče maso, čoudí kadidlo a vznáší se oblaka modrého kouře. Soferové a saduceové sedí na chodbách pod mramorovými sloupy a prou se s farizeji o to, či výklad Zákona je přesnější. Pár poutníků dříme na rohožkách ve vzdálených koutech, tamhle někdo nese na zádech mrtvého býčka a levité polohlasně rozmlouvají s urozenými lidmi i mezi sebou o důležitých věcech, a kdoví, možná i o osudu Izraele. Na obětišti hoří věčný plamen, zpěvy modliteb splývají s pokřikováním trhovců, troubením trub a křikem zvířat na porážce. Jestli všechno tohle posvátné hemžení jednou přestane, co s námi bude? A co se stane se mnou, jestli Chrám nebude? Zemřu?

O tom všem jsem přemýšlel, zatímco jsem si v předsíni prohlížel mozaiky na stěnách. Závěs s cherubíny a květy zakrýval velesvatyni a zdálo se, jako by za ním ležel střed celého Vesmíru, jako by se tam sbíhalo všechno to nepochopitelné, tajné, lačné a zároveň tak mocné a nádherné. Jako na důkaz se oslnivě leskly drahokamy na kněžských hábitech, zlaté kadi-delnice a poháry, sedm loktů vysoké stříbrné džbány. Na jejich hladkém povrchu se blýskaly odlesky denních¹ svící menory, napuštěných olivovým olejem z Getsemanské zahrady.

1 Na menoře (rituálním chrámovém svícnu) ve dne hořely jen některé svíce.

Otec s matkou přinesli oběť a odebrali se ke známému jménem Theodosius, který obchodoval s nádobím a barvivy na látky. Dovolili mi, abych zůstal v Chrámu do večera, pak jsem měl přijít za nimi k Theodosiovi. Chtěli jsme u něj přespat a další den se vrátit domů spolu s ostatními Nazaretskými.

Seděli jsme v kroužku dětí v jedné z místností Chrámu a čekali na kněze, který s námi měl přijít rozprávět o Zákoně. Aby nám zkrátili čekání, přinesli džbán šťávy z hroznového vína a košík datlí.

Tehdy už jsem znal Tradici, protože moje paměť byla natolik dobrá, že co jsem si jednou přečetl, zapamatoval jsem si navždy.

Toho dne jsem poprvé pocítil silný hněv. Rodiče měli zaplatit svatou daň na několik let dopředu. Platit se muselo stříbrnými šekely, tyto mince totiž nebyly pošpiněny vyobrazením pohanských bohů ani portrétem římského císaře.

Mince se pod dohledem levitů házely do vysokých džbánů ve výklencích. Když byly džbány plné, strážce je odnášely do chrámového podzemí. U vchodu, hned vedle prodavačů obět-ních zvířat, stáli lidé, kteří měnili nečisté mince poutníků za šekely a nechávali si drobný úrok. A jeden z těchhle penězo-měnců nás ošidil o dinár. Hned jsem si to spočítal a upozornil jsem na to matku, ale ta se odmítla s levitou dohadovat. Vrhla na mě zlý pohled a prohlásila, že by nebylo zbožné něco takového řešit na veliký svátek. Otec se jako vždy nezmohl na odpor, ve mně to ale vřelo. Chtělo se mi převrhnout stůl toho proklatého penězoměnce a učinit spravedlnosti zadost.

Bohužel málokdo chápe, že naši zbožnost nepožaduje Bůh, ale ti, kdo nás učí nenávisť k císaři a jeho portrétu na mincích.

V tom roce jsem se stal synem trestů² a pochopil jsem, že ani ten nejspravedlivější zákon se neplní sám od sebe a že jen lidé činí Boha všemocným.

² Bar onšin (hebr.) – věk (13 let), ve kterém se chlapec stává zodpovědným před zákonem.

Syn trestů... čí syn vlastně jsem? Krátce před naším odjezdem do Jeruzaléma mi sousedka řekla, že Josef není mým otcem.

Nejdřív jsem tomu nevěřil.

Bolelo mě pomýšlení, že by mě matka počala v hříchu. Mluvit s ní o tom jsem se neodhodlal. Už tak mě neustále z něčeho podezřívala a byl jsem pro ni jiný než všichni ostatní, nepatřičný. To ta její vznětlivá a panovačná povaha. Matka vyrostla při Chrámu a samozřejmě se tím pyšnila. Jednou mi řekla, že jsem příliš chytrý, než aby mě někdo miloval. Chytrý člověk totiž na každém vidí jen nedostatky, i na svých nejbližších. Jak má člověk milovat někoho, kdo v něm hned prohlédne nejskrytější a nejspínavější tajemství? Takhle nemůže vypadat čistá láska.

Chtěl jsem si o tom promluvit s knězem. Myslel jsem, že kněz bude moudrý a dokáže mi vštípit pevně přesvědčení. Ale můžeme být vůbec o něčem pevně přesvědčeni?

Kněz přišel za chvíli. Seděli jsme na plstěných podložkách na zemi a on stál před námi. My jsme se ptali a on odpovídal. Vlastně jen opakoval příkázání, která už jsem stejně znal, a odkazoval na různá místa v Tóře. Zeptal jsem se ho, proč Bůh potřebuje tak velký Chrám, když jeho láska k lidem přece nezávisí na šířce nebo výšce nějaké budovy. Kněz odpověděl, že do Chrámu přicházejí lidé ze všech krajů světa, aby předstoupili před tvář Boha jako jedna rodina. Proto je Chrám tak velký: je jako prostorný dům, kam se vejde i nejširší rodina. Jeho odpověď mě zklamala, protože z ní vyplývalo, že Chrám byl postaven lidmi pro lidi. Ale co Bůh?

Pak začal kněz vyprávět o mesiášovi. O posledním proroku, který přijde a navždy vyvede Izrael z otroctví. Rozesmálo mě to a ostatní děti na mě upřely překvapené pohledy.

„A odkud se vezme?“ zeptal jsem se. „Z archy úmluvy?“

„Kdo o tom chce mluvit, musí nejdřív náležitě znát Svaté písmo,“ odpověděl kněz.

„A proč mesiáš ještě nepřišel? Na co čeká?“ nechápal jsem.

„Zatím ho nejsme hodni, chlapče, naše víra je velmi slabá.“

„Takže nejde o Svaté písmo, ale o víru?“ vyzvídal jsem dál. „A víra je to hlavní, zatímco všechno ostatní jsou jen slova?“

„Pán dal proroku Mojžíšovi desky Zákona,“ trpělivě vysvětloval kněz, i když už očividně začínal být podrážděný. „A do proroka Izajáše vstoupil duch Hospodina. Copak není zázrak, že si můžeme přecíst všechno, co řekl? Přijde mesiáš a všechny národy překují své meče na radlice! Nebude již válek a nastane mír a blaženost... Moudrost všech proroků je obsažena v Písmu. To nejsou pouhé svitky, to je dar, jež není radno odmítat. Pochopils, chlapče?“

Položil jsem mu tedy ještě jednu otázku, na kterou mohl odpovědět pouze *ano* nebo *ne*, bez možnosti odvolávat se na proroky.

„V Chrámu je místnost pro malomocné. Už se tam někdy někdo vyléčil?“

Kněz se zatvářil, jako kdyby otázku přeslechl, ale po rtech mu přelétl neupřímný úsměv. Jako by se na okamžik zjevila maska, kterou nosil a za níž se skrývala pravda v celé své ošklivosti. Začal vyprávět, jak anděl smrti obcházel egyptské domy a vraždil prvorozence jako trest za to, že faraon nechťel propustit Židy z otroctví.

Když večer beseda skončila a děti se rozešly, zalhal jsem knězi, že jsem sirotek a že nemám kam jít. Kněz se šel s někým poradit a vrátil se s tím, že můžu zůstat v Chrámu do konce svátků.

Chtěl jsem se totiž pořád něčemu učit a řekl jsem si, že v Chrámu k tomu bude dost příležitostí. Mohl jsem tam mluvit s různými vzdělanci a dozvídat se nové věci.

Dali mi nekvašenou placku a kozí mléko a odvedli mě do malého stavení vedle skladu oleje, které vypadalo jako stáj pro dva koně. Na zemi byla čistá sláma. Lehl jsem si na ni. Kamennou střechou prosvítalo noční nebe plné hvězd. Přemýšlel jsem o lidech, kteří věří v nebeská tělesa, a o těch, co se klaní černým kamenům spadlým z nebe. O tom mi říkal Nikandros, Helén, který mě toho v Nazaretu tolik naučil. A tehdy jsem

dospěl k tomu, že lékař, jenž vyléčí malomocného, je hoden větší lásky a obdivu než kameny nebo chrámoví kněží, kteří nedokážou jasně odpovědět na otázku, ani kdyby dali všechny hlavy dohromady.

Najednou jsem pocítil strach. Jak jsem tak pozoroval nebe nad Chrámem, vzpomněl jsem si na slova proroka Izajáše: „Rozkladu propadne všechen nebeský zástup: nebesa se svinou jako kniha a všechen jejich zástup bude padat, jako opadává listí z vinné révy a padavče z fíkovníku.“³

Znepokojilo mě to a bylo mi najednou nějak trpké. Uvědomil jsem si, že se nechci vracet s rodiči do Nazaretu. Ale proč? A jak mám teď žít? Proč mi ten kněz nebyl schopný říct nic smysluplného? Potřeboval jsem odpovědi... Věděl jsem, že otec už je starý a brzy zemře. A je to vůbec můj otec? Těžko. Kdo je Josef? Je pro mě jako cizí, mrtvý... Rozplakal jsem se. A matka byla chladná a toužila po novém muži. Starý Josef jí byl na obtíž. Měl jsem své rodiče rád, ale věděl jsem, že pokud se s nimi teď vrátím, nestanu se tím silným člověkem, jímž jsem chtěl být. Chtěl jsem žít, žít a odejít od rodičů, od smrti.

V Nazaretu žila dívka jménem Rebeka, která se mi líbila. Měla plné rty a v očích temný žár. Byla okouzlující a tvrdohlavá a ta její tvrdohlavost člověka dráždila, ale zároveň naplňovala sladkým pocitem. V jejím urostlém snědém těle jako by dýchal horký a křehký život. Podobala se horskému tulipánu. Nebo sasance. V těle mého otce zatím život skomíral... A matce jsem byl lhostejný.

Ale ani Rebeka mi nestála za to, abych se vracel do minulosti. Nechci zpátky domů.

Co kdybych se vypravil do Athén za dalším studiem? přemýšlel jsem. Nikandros mě už naučil vše, co sám znal. Uměl jsem už helénsky i latinsky, znal jsem základy rétoriky i filozofie a dokázal jsem určovat dráhu hvězd a trochu podle

3 Citace z bible vycházejí z překladu *Bible: překlad 21. století* (2009). (pozn. překl.)

nich i předpovídat budoucnost. Také jsme spolu četli římské básníky a rozebírali každý verš. Vergilius a Catullus mi byli bližší než Kniha Sírachovcova nebo líčení krvavých činů Júdit, která usekla hlavu důvěřivému Holofernovi.⁴ Vzpomínám si, s jakým vzrušením jsem poprvé četl tyhle verše z Empedokla: „Jdu, jak mě znáte: Ne již člověk, ale bůh nesmrtelný, kráčím mezi všemi.“⁵ Držel jsem v ruce svitek a měl jsem pocit, že mi za zády stojí sám Bůh, jako by ho tenhle verš přivolal z hlubin bezčasí.

Já, zrozený na hřbitově, ležím ve stáji a přemýšlím: Kdo jsem? Copak jsem byl stvořen, abych uprostřed tohoto podivného světa dřímал na seně jako unavený kůň? Oči se mi klížily. Stočil jsem se do klubíčka. Noci jsou teď v nisanu⁶ ještě chladné... Přemýšlel jsem o tom, proč rodiče občas říkají, že mám královský původ. Co já můžu být za krále?

Zvuky Jeruzaléma ke mně přes vysoké zdi nedoléhaly, ale slyšel jsem nárek obětních zvířat v chrámových ohradách. Cítila, že přichází konec.

V Chrámu jsem dělal drobné práce a za to mi dávali najíst. Čas od času jsem se pokoušel zavést řeč s kněžími, ale odháněli mě od sebe jako komára. Uráželo mě to. Možná se mě ale jen snažili ušetřit strašné pravdy...

Po třech dnech mě rodiče našli.

Mysleli si, že jsem se ztratil někde po cestě k Theodosiovi, a hledali mě v úzkých uličkách a na náměstích Jeruzaléma, ptali se lidí a pátrali po tmavých sklepech, než se rozhodli vrátit se do Chrámu. I tady měli koneckonců co dělat, aby mě zahlédli v davu poutníků.

Matka se zlobila a nadávala mi. Když byla v takovém stavu, mléko kyslo a koně klopýtali. V jejích velkých vypoulených

4 Kniha Sírachovcova je hebrejské eticko-didaktické dílo z 2. stol. př. n. l.; Júdit – hrdinka deuterokanonického spisu Kniha Júdit.

5 Přel. Jaroslav Pokorný. (pozn. překl.)

6 Sedmý měsíc židovského kalendáře, který odpovídá konci dubna a začátku května.

očíh jsem četl urputné nepochopení smísené s palčivým pocitem křivdy. Poděkovala jednomu z levitů za to, že se o mě postarali. Skončilo to tak, že mu musela dát tři drachmy a ještě mnohokrát mi to pak připomínala, protože jsme na tom nebyli zrovna dobře.

Když jsme vyšli z chrámového dvora, začala na mě před lidmi křičet, že dělám hanbu celému rodu. Zrovna šla kolem nějaká bohatá paní s otrokem, který nesl dva koše. Otrok na mě pohlédl a ušklíbl se. Josef se držel v ústraní, mlčel a opíral se o svou hůlku. Uraženě jsem si pomyslel, že i ten nejlevnější otrok stojí tisíc dinárů, zatímco mě matka koupila za tři groše.

Před Severní branou se už trochu uklidnila, ale stále si vedla svou:

„Co nám to děláš? Kvůli tobě jsme se vláčeli po celém Jeruzalémě. Už jsme si mysleli, že tě někdo unesl... Že tě někdo odvedl Istí... Ty si myslíš, že jsi lepší než my? Proč nepomáháš otci v řemesle a místo toho ztrácíš tolik času s tím prokletým Nikandrem? To všechno je jeho vina! Ať se udává těmi svými svitky! Proč na něj dáš, a na nás ne? Chytrý jsi tak akorát jako ještěrka, co spí pod koly vozu.“

Jedno jsem nechápal: matka přikládala takový význam tomu, že sama vyrostla v Chrámu, a když jsem tam já zůstal všehovšudy tři dni, vůbec se jí to nelíbilo. Ano, chtěla, abych jednou převzal otcovu živnost a abych se stal „váženým člověkem“, jak ráda říkala. Váženým mistrem, který se užívá prací svých rukou, jak praví zákon proroka Mojžíše... Často říkala, že otec, který nepředá synovi svoji práci, jako by se ho zřekl. Ale co bych dělal? Vyráběl bych násady a topory, stloukal stoly, lavice a kříže pro zločince? Kdepak, takhle to na světě nechodí. Přiznejme si, že nejváženější lidé žijí v blahobytu díky práci druhých. Copak jsem už ve čtyřech letech uměl číst a pamatoval jsem si jména všech patriarchů proto, abych se v dospělosti živil stloukáním stoliček?

Dva dny jsme čekali na kraji města na výpravu poutníků, abychom spolu s nimi odešli do Nazaretu. Jedině ve větší sku-

pině se člověk mohl ubránit lupičům, kterých byly po cestě spousty: uprchlí otroci, zkušený vrahouni, podivínští krvežízniví legionáři bez velitelů, lidé vydávající se za Boží posly, jejichž jediným posláním přitom bylo vzít člověku brašnu s penězi.

Přidal se k nám gladiátor, který se za obnos z vyhraného souboje vykoupil a zanechal svého řemesla. Předtím ani potom jsem se s bývalým gladiátorem nesetkal. Všichni umírají v písku arény anebo v opileckých pouličních roztržkách, když propíjejí své těžce vydělané peníze. Vyprávěl nám, že jde přes Nazaret do Kány, aby se tam oženil se sestrou gladiátora, kterého porazil. Takovou lásku jsem dost dobře nechápal. Ten gladiátor se samou radostí asi trochu pomátl anebo nedovedl lhát tak dobře jako uhýbat před vrhací sítí retiaria a dobíjet poraženého soupeře mečem do krku.

Všichni ale nakonec byli rádi, že je mezi poutníky někdo takový. Pokud se objeví tlupa lupičů, bude se jeho přítomnost hodit.

Když jsme vyšli z Jeruzaléma a vystoupali na kopec, otočil jsem se a naposledy si prohlédl Chrám. Jeho střecha se leskla na slunci jako štít obrovského vojína, který bojuje s nebesy.

Občas jsme se zastavovali k odpočinku, četli si úryvky z posvátných dějin národa a společně zpívali žalmy. I když byla jejich slova krásná jako vzory na drahocenné truhlice, cítil jsem v nich jakousi suchou prázdnotu. Zkrátka jsem nebyl nijak unesen těmi příběhy proměněnými v písně... A nebyl jsem pyšný na náš národ, protože být pyšný na svůj národ, své šaty nebo svůj rodokmen je hloupé. A vůbec – být na cokoli pyšný je hloupé. Matka se na mě zlobila, protože se dovťípila, jak smýšlím. Všimla si mého chladného vztahu k Tradici. Říkala, že musím milovat svůj národ a nenávidět Římany. Ale Římané mi nic špatného neudělali a císař Octavianus Augustus byl, pokud vím, moudrý člověk a bezpochyby by se s ním dalo o mnohém věčně debatovat. S matkou ovšem bylo nemožné vést diskusi: neustále se urážela a pořád tvrdila jedno a totéž.

A k tomu dodávala, že jsem „hlupák, jakého svět neviděl“ a „lhář jeden prokletý“.

Už v dětství jsem si všiml, že dokážu lež učinit skutečností. Všechno závisí jen na tom, kdy zalhat. Musíte ucítit tu pravou chvíli, kdy jedno slovo může nahradit druhé. Jednou zrána jsem zčistajasna všem napovídal, že našemu sousedu Sabbatiovi do západu slunce pojde vůl. Byla to lež, ale zároveň jsem sám sebe přesvědčil, že dokážu předvídat blízkou budoucnost. Vůl opravdu posel, což nejvíc ze všech překvapilo mě samotného, a podle Sabbatia jsem ho buď otrávil, anebo jsem u něj poznal příznaky nemoci.

Po cestě jsem přemýšlel o mesiášovi a taky o slovech kněze z Chrámu. O tom, že opravdový prorok je hoden velké úcty. Prorok, a ne jeden z těch ubohých potulných kazatelů, co se plahočí po celé zemi a hledají lidi, kteří uvěří v cokoli, jenom aby aspoň na okamžik zapomněli, jak neutěšený život vedou na tomhle světě.

Být přinejmenším pro pár lidí prorokem je určitě zajímavé a snadné. Člověk se aspoň nemusí dít s kameny nebo se dřevem. Rozhodl jsem se, že v sobě jednou najdu takovou jistotu a zánícení a prohlásím se za mesiáše. Jediné, co pro to budu muset udělat, bude mluvit s lidmi a vzbuzovat v nich naději. Samozřejmě jsem chápal, že znalosti a dlouhé roky studia jsou nezbytné, ale... co když v sobě má někdo tohle všechno už od narození?

V zapadlém Nazaretu se ovšem o proroky nikdo nezajímá. Všichni mají dost starostí se svými nicotnými pracemi na poli. Vládne tam duchovní apatie a netečnost. Nikdo ani kůrku neoželí pro žebráka na ulici, natož aby se zabývali nějakým mesiášem. Ať si klidně sestoupí z nebes. Však ne náhodou se říká: „Co dobrého může být z Nazaretu?“

Skoro celý svůj dosavadní život jsem prožil zde, ve městě uprostřed zelených kopců. Ve městě s úzkými ulicemi, v nichž může klidně kdejaký přivandrovalec vrazit nůž do zad kolemjdoucímu a sebrat mu peníze. A ať si třeba hned ve vedlejším

bloku sídlí římská garnizona, tomu chudákovi to nepomůže. Nikdo nic neuslyší, a když uslyší, bude se tvářit, že si toho nevšiml. A tělo skončí ve studni. Jednou takhle ze studně vedle u domu vytáhli mrtvolu a sousedi měli dlouho co dělat, aby se zbavili zkažené vody.

Byli jsme se na to s Rebekou podívat. Ona s hrůzou pozorovala vytažené tělo a já jsem se pokradmu díval na její štíhlou opálenou šíji, po které spadaly kadeře vlasů. Náš Bůh věděl, co dělá, když stvořil Rebeku ze zázračné hlíny. Myslím, že tehdy jsem v sobě poprvé pocítil muže.

Mrtvoly se v Nazaretu často válely přímo na ulicích a nikdo se nad tím nepozastavoval, zvláště když nešlo o Židy. Přijde mi, že nemůže být nic potupnějšího než ležet mrtvý na zemi u plotu a hnít. Koneckonců osvobodit tě může jedině divoká zvěř, třeba šakalové, kteří zvětrí pach rozkladu a zachrání tě. Šakalové jsou v tom přeborníci. Jsou to průvodci z našeho nevyzpytatelného království smrti do světa, kde smrt není.

KAPITOLA DRUHÁ

JAN

Jeden egyptský lékař mi pověděl, že nejlepší způsob, jak ovládnout člověka, je vytvořit jeho dvojníka, kterého budeš mít plně pod kontrolou. „Všechno, co s dvojníkem provedeš,“ vysvětloval Egyptan, „se projeví na originálu.“ Bylo mi třicet let, zdraví i důvtipu jsem měl dost, věděl jsem, co dělám. Tehdy si Bůh usmyslel podrobit mě zkoušce. Znenadání se objevil člověk, který mě chtěl nahradit, stát se mnou, a mluvilo se o něm daleko za hranicemi údolí Jordánu. Vyprávěl o věčné radosti, o svobodě volby, o radostném a spravedlivém království budoucnosti... Avšak na rozdíl od mnohých mluvků v mesiášských šatech opravdu oplýval duchovní silou.

Prý i naše matky byly stejně staré. Ale on přišel s něčím novým: každému, kdo chtěl, dal pomocí vody věčný život. Jmenoval se Jan.

Měl to dobře vymyšlené. Pro mnohé zemědělce, kteří žijí na okraji pouště, znamená voda život. A lidé Janovi věřili.

V tu dobu už jsem dávno odešel z Nazaretu a rodiče tam zanechal. Prochodil jsem židovskou zem od Caesareje Filipovy až po edomská města, učil se novým věcem a tříbil jsem své kazatelské umění. Navštívil jsem i sousední království: Egypt, Libyi, Arábii, plavil jsem se na římské lodi do Kyrenie, došel jsem až do Galacie a k břehům Severního moře. V Heladě jsem nebyl, ale moc jsem toužil navštívit Athény a Akademii a také Cissii, kde působí slavná evlajská komunita mágů a kde se nachází studna s vodou, olejem a smolou. Když se takhle směs

nabere a vylije na zem, jednotlivé tekutiny se oddělí a podle jejich proudů je možné předpovědět budoucnost. Učil jsem se jazyky a zvyky různých národů, hodně jsem četl. Svátkem pro mě bylo, když jsem se dostal do Alexandrijské knihovny. Anebo když jsem podplatil strážce a získal přístup ke svitkům v úložně jeruzalémského Chrámu. Celé týdny jsem tam vyse-
dával s jakýmisi pološilenými starci, kteří byli za pár mincí ochotní vypátrat jakékoli vědomosti nebo sestavit tvůj rodokmen sahající třeba až k Saulovi.⁷ Poštěstilo se mi také nahlédnout do soukromé knihovny judského prefekta, plné knih římských básníků a řeckých filozofů.

V Alexandrijské knihovně jsem nějakou dobu pracoval, abych měl přístup k tamním spisům a abych si taky trochu přivydělal. Tehdy byl hlavním knihovníkem Dionysios Kilikij-
ský. Poté co prověřil mé znalosti, svěřil mi opravu chyb v řeckém překladu Tóry, který ve spěchu vytvořili židovští kněží na popud Démétria z Faléru.⁸ Kněží několik měsíců žili na ostrově Faros, kde hodovali za peníze krále Ptolemaia⁹, který byl okouzlen jejich sladkými řečmi, a na překladu pracovali v přestávkách mezi pitkami; a přece z toho překlad vyšel poněkud suchý. Navíc tam chyběly některé zlomky: mocná zaklínadla, erotické detaily a líčení některých mimořádně krutých trestů. Pochopitelně jsem nebyl schopný zanést zpět všechny vynechané části. Seděl jsem v chladivém tichu knihovni enfilády uprostřed kamenných truhel se svitky. Nakonec jsem se rozhodl vnést do překladu pouze trochu poezie, jíž tak dobře rozuměli moji předci. Nejvíc jsem si dal záležet na opravě Davidových žalmů.

Když jsem se vrátil z Egypta, chytal jsem se každé příležitosti, jak si přivydělát, často jsem žil na dluh a přespával, kde mě nechali. Občas jsem zůstával o hladu. Stávalo se, že jsem

7 První izraelský král.

8 Řecký státník a jeden ze zakladatelů Alexandrijské knihovny.

9 Ptolemaios II. Filadelfos byl v té době egyptským faraonem.

měl v brašně pouze hrst suchých datlí a okoralou placku, kterou jsem od někoho dostal darem.

Pracoval jsem jako učitel v bohatých rodinách a číst a psát jsem často učil nejen děti, ale i pány. Jeden z nich mi dobře zaplatil, abych učil jeho oblíbenou milenkou. Abych se přiznal, neprobíral jsem s ní jen gramatiku.

Dlouho jsem nedokázal hovořit k davu, což mi přinášelo mnoho těžkostí. Svou vášnivou řečí jsem na přísliby prozření uměl přilákat lidi někde v Gileádu nebo v chudé osadě na břehu Chešbonského jezera, ale najednou jsem se v půlce slova zadrhl v zoufalé předtuše, že je to všechno zbytečné. Pak už jsem jim byl jen k posměchu, a někdy mě dokonce i bili. Často jsem se sám pouštěl do rvaček, v nichž jsem pokoušel osud i tvrdost své pěsti. Zavírali mě do žaláře, a brzy mě zase pouštěli; chtěli mě soudit za drobné krádeže a svádění cizích žen, ale mně se vždycky nějakým zázrakem podařilo vykoupit se, nečekaně najít důkaz své nevinu nebo uprchnout z města.

Vždy jsem kolem sebe měl dost žen a osud mi dopřál poznat ty nejlepší z nich: moudré a citlivé. Bez jejich pomoci bych už dávno zemřel hladu, udřel se k smrti na poli nebo skončil jako jeden z těch tuláků, jejichž bílé kosti se válejí podél cest v poušti.

Jednou, když jsem šel do Jericha, jsem se zastavil na vrcholu kopce ležícího nedaleko tohoto starobylého města. Kolem nebylo ani živáčka. Kamenitá pěšina se spouštěla do zeleného údolí s nekonečným sadem olivovníků. Dlouho jsem pozoroval stříbřité koruny stromů, které se táhly do dálky, když se mi najednou před očima proměnily v oceán tekutého kovu – jezero Chalkolivan, v němž je roztavena všechna moudrost lidí a slova všech světových jazyků. Pochopil jsem, že tahle prapůvodní ohnivá masa je tu pro mě a že to já se mám stát jejím demiurgem. A v tu chvíli se přede mnou zhmotnily znaky hebrejské abecedy. Alef, chet, šin... Vznášely se mi před očima, stvořené z ohně i větru, z medu i vína, z odporné pravdy i milosrdné lži. Mohl jsem s nimi dokázat, co se mi líbilo, protože stály na počátku světa.

Vidění trvalo jen několik vteřin, ale i to stačilo, abych si uvědomil, že jsem to musel být právě já, před kým se rozprostřou tyto rozžhavené vody. V tom okamžiku se zvedl vítr a stromy zašuměly, jako by naléhavě šeptaly: „Uklidni se, na tohle nestačíš, utiš se.“ Já jsem ale pozvedl ruce k nebi a zařval v extázi, neboť jsem uviděl skálu, z níž jsme vytesáni, a hlubokou jámu, z níž jsme vykopáni, a uviděl jsem tváře Abrahama a Sároy...¹⁰

Olivovníky žijí velmi dlouho, takže pokud se někdo v budoucnu naučí řeči stromů, můj vítězoslavný křik se donese i k němu.

Žil jsem sice potulným životem, ale moje šílená matka mě nějakým způsobem vždy dokázala vystopovat a posílala mi po různých lidech dopisy. Neodpovídal jsem na ně. Její hněv a zklamání z mé osoby nepolevily, pořád chtěla, abych žil, jak se má, abych vedl usedlý život.

Dozvěděl jsem se o smrti otčíma Josefa.

Za několik měsíců se významně zlepšilo moje řečnické umění, a dokonce jsem získal první následovníky. Byl jsem teď s nimi, už ne sám jako dřív. Muži i ženy, chlapci i mladičké dívky, ti všichni za mnou chodili, protože jim se mnou bylo dobře, protože jsem je opravdu miloval a vždy nacházel taková slova útěchy, jaká by nenašel nikdo z jejich blízkých.

Chtěl jsem žít tak, jak jsem žil, chtěl jsem se přibližovat k pravdě, a ne se hrabat v zemi jako červ a den co den si hledat úkryt jako divá zvěř. Chtěl jsem se osvobodit od všech. Chtěl jsem být sám sebou.

A Bůh mi poslal dvojníka.

Mluvil o něm v Galileji, v Samařsku i za Jordánem. Žil v poušti. Prý se živil pouze kobyilkami a divokým medem, neuměl číst a byl tak bystrého ducha, že lidem četl myšlenky.

Prohlásil o sobě, že je dědicem všech proroků a že žije podle zákona Mojžíšova. V Jeruzalémě řekl ctihodným mužům

10 Z knihy proroka Izajáše.

z Nejvyšší rady do očí, že nejsou nic než špinavá hádátka. To všechno bylo správné, ale... to já jsem je měl ukázat v pravém světle! I když, abych se přiznal, tehdy jsem na to ještě neměl dost odvahy. Vlastně ne odvahy, ale rozvahy... V sanhedrinu to samozřejmě vzbudilo pohoršení.

Ano, byli jsme si podobní.

A já šel celou noc, jen abych ho co nejdřív uviděl. Nikdo mě nedoprovázel. Moji přátelé a pomocníci chtěli jít se mnou, ale já se rozhodl vykonat tuhle zkoušku sám. Jeden na jednoho. Jen já proti tomuhle Janovi.

Před úsvitem se mi vinou dlouhé chůze přetrhl pravý sandál. Sundal jsem tedy i druhý a hodil je do křoví.

U Jordánu jsem stanul brzy ráno. Byl jsem sám, bos, unavený a měl jsem strašný hlad. Na břehu podél křovisek ve stínu palem a cypřišů spali lidé. Někteří už byli vzhůru. Stály tam přístřešky ze spletených větví pokryté látkou a u stromů byli přivázaní koně a velbloudi. Na ohnících se vařilo jídlo a dým se válel na hladině Jordánu. Byly tam stovky lidí: vesničané, vojáci, tuláci, zákoníci, úředníci i esejci, které už omrzely usedlý život. Pobíhaly tu děti. Kolem se rozkládalo pusté údolí bez vegetace, jež nedávalo možnost obživy, a tak se tu poutníci příliš dlouho nezdržovali. Jen co podstoupili Janův obřad, vraceli se zpět: do Galileje, do Samařska, za Jordán.

Zahlédl jsem ženu, jak u nejbližšího ohně škube bílého holuba, aby z něj uvařila polévku.

Až u břehu stála řada lidí a před nimi, po pás ponořený ve vodě, sám Jan.

Byl chlupatý a černý.

Každému, kdo k němu přistoupil, ponořil hlavu do vody a přitom se smál a křičel nesrozumitelná slova.

Nedbal jsem ostatních lidí v řadě (kdosi něco říkal sousedovi a ukazoval na mě prstem), svlékl jsem se do spodní roušky a vešel do řeky. Jan zrovna zakončil obřad a jakási stařena se v slzách hrnula z vody a rukama si stydlivě přikrývala ňadra, prosvítající přes mokré šaty.

Jan zvedl hlavu k nebi, zakřičel něco jazykem, jemuž rozuměl jen on sám, a pak mě spatřil. Měl oči řezníka unaveného celodenní prací. Šel z něj strach: byl opálený dočerna, na sobě měl jen páchnoucí zetlelý plášť z kožešiny a stál ve vodě, chlupatý jako lev (i když lev z pokolení Judova jsem spíš já). Ani trochu nepochyboval o tom, že činí skutečné zázraky. Ano, věřil ve své skutky mnohem silněji než já. Já chtěl jen žít, žít bezstarostným a nevšedním životem, chtěl jsem milovat, chtěl jsem si užívat svobody. Zato on ani nepomyslel na odpočinek, nestaral se o sebe, byl hnán jakousi nespoutanou silou, zaslepen touhou bez ustání hřmít o léčivé síle říční vody a nutnosti všelidského pokání.

Sotva se naše pohledy střetly – byl všemu konec. Nebylo třeba vést spor ani si cokoli dokazovat. Jan okamžitě pochopil, že se přede mnou musí pokořit. A to jsem tu stál o samotě a na břehu se tísnil houf lidí, kteří dýchali jen pro něj.

Tak to bývá, když proti sobě stanou dvě šelmy nebo dva gladiátoři. Ne náhodou se říká, že prohrát můžete ještě před začátkem boje.

Jan, ten silný Jan seslaný z nebe přistoupil na moji hru, na moji! Dávalo to smysl: lidé, které jsem k ní pozval, mě buď začali nenávidět, nebo se okamžitě stali účastníky mého mystéria. Jan byl našťěstí v mé moci, jinak nevím, jak by toto setkání dopadlo. Jeho následovníci by mě byli schopni utlouct v obraně svého učitele. Mohli udělat cokoli. Ale Jan se podrobil. Jinak řečeno, dravec spolkl ptáčka. Měl jsem vyhráno.

„To o něm, o něm mluvili proroci!“ zachraptěl Jan a ukázal na mě.

Zraky na břehu se na nás obrátily.

„Zde je člověk, který stojí nesrovnatelně výš než já,“ pokračoval Jan.

„Mé jméno je Ježíš,“ zařval jsem směrem k lidem. „Jan vám přináší spásu vodou, ale se mnou vás spasí duch! Neviditelný duch! I kdyby všechnu vodu světa otrávil lidská pošetilost, duch zůstane netknutý!“

„Ano! Ano!“ zaznělo v odpověď ze břehu.

Slyšel jsem jejich hlasy, viděl jsem jejich rozjásané tváře... Co to bylo za lidi? Přesně takoví, jací mě obklopovali na mých poutích od města k městu. Ženy s prázdným pohledem, zaleklí mladíci, kteří se chytanou všeho, jen aby nemuseli pracovat, stárnoucí muži, kteří by jinak za hetěru dali i poslední sestercius...

Vrátil jsem se na břeh a Jan pokračoval ve své práci ve vodě. Lidé kolem se na mě ale začali dívat jinýma očima, plnýma nábožné úcty. Nakrmili mě a podali mi víno. Lehl jsem si do stínu cypřiše na něčí pečlivě ustlané rohože. Jakási žena si sedla vedle mě a se zbožným pohledem mi přejela dlaní přes vlasy. Pomyslel jsem si, že její mladé tělo je mne hodno, a poručil jsem jí, aby za mnou v noci přišla...

Přicházeli lidé a opatrně se mě dotýkali se slovy, která prve vyřkl Jan: „O něm, o něm mluvili proroci!“

Jan se zachoval správně. Neskončil jen jako další z kaza-telů, které jsem odklidil z cesty. Stal se součástí mého učení.

I po našem setkání Jan nadále dával lidem vodou věčný život – v Aion, blízko Salimu. Nemyslím si, že by lidem přímo daroval věčnost, vždyť každý je vlastně od narození věčný. Jemu i ostatním se prostě jeho obřady líbily. Jen teď při každém z nich hovořil o mně. Díky tomu jsem se stával stále známější a silnější.

KAPITOLA TŘETÍ

POUŠŤ

Byl jsem sám v poušti a hlady se mi točila hlava. Cítil jsem se lehce, i když jsem už čtyři dni nejedl. Ve dne je tu strašné vedro. Z písčité země pokryté oblázky to sálá horkem. Schovával jsem se v jeskyni s pramenem na kraji soutěsky a v noci jsem spal pod širým nebem na dece z velbloudí srsti. Probudil jsem se krátce před úsvitem. V dálce se rýsovaly tmavě šedé vrcholky hor a souhvězdí Orion zářilo stejně jako v dobách praotce Joba.

„Musím se uchýlit do ústraní, aby nic nebránilo mé modlitbě,“ řekl jsem svým lidem a oni na mě čekali hodinu cesty na západ, na kraji pouště v ovocném sadu. Byly mezi nimi i dvě mé nové ženy. Jedna měla brzy родit. Nevím, kolik už jsem tehdy měl dětí. Ženy přicházely a zase odcházely.

„Jednou celá tahle kamenitá země otevře náruč izraelskému národu a neuhasitelný oheň pravdy se rozhoří.“ Pozoroval jsem noční nebe a přemýšlel, jak mohou tahle prázdná, pyšná slova pohnout celými davy, ještě když je člověk podpoří zanicenými větami proroků. Vlastně i taková výzva k povstání proti Římu, byť předem marná, to dokáže. Je to zábavné.

Můj chiton z jednoho kusu látky neměl švy. Tak musejí vypadat i mé promluvy k lidem, bez mezer, bez slabých míst. Už jsem uměl řečnit, ovládal jsem tedy nejdůležitější řemeslo současnosti. Svět se za poslední léta dost změnil, lidé toužili po něčem novém a já to silně pociťoval, když jsem při svých toulkách židovskou zemí potkával ty tisíce tváří.